

Peníze z evropských fondů v sociální oblasti stále chybí, jednání o spolufinancování se ale posunulo dobrým směrem

21. září 2023, Praha

V úterý 19. září jednali premiér Petr Fiala a ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka se zástupci a zástupkyněmi iniciativy Za bydlení a s dalšími významnými sociálními partnery o nastavení Pravidel spolufinancování evropských fondů na programové období 2021–2027 a o tématu návratu 10 % alokace (270 mil. eur) z Fondu soudržnosti zpět do Evropského sociálního fondu plus.

Zástupci a zástupkyně neziskových organizací ocenili, že vláda nakonec neodsouhlasila výrazné navýšení míry spolufinancování u nevládních neziskových organizací, které v návaznosti na konsolidační rozpočtový balíček původně navrhoval ministr financí Zbyněk Stanjura. Poukázali však na to, že spolufinancování ve výši 5 % je absolutní hranou únosnosti snižující možnost realizace některých projektů, které cílí na potřeby obyvatel České republiky, mimo jiné v oblasti včasné pomoci. Výsledkem jednání byl příslib ministra Jurečky, že u vybraných výzev je připraven jednat s vládou o 0% spolufinancování u příjemců, kteří nejsou obce nebo příspěvkové organizace. V otázce zpětného převodu 270 milionu eur (zhruba 6,6 miliardy korun) z Fondu soudržnosti, konkrétně z Operačního programu Doprava do Evropského sociálního fondu plus byl premiér skeptický vzhledem k již rozběhnutému zasmluvnění výzev. Přislíbil však stav zasmluvnění ověřit a zjistit, jaký je stav volné alokace.

Nevládní neziskové organizace apelovaly na potřebu případně najít v rámci státního rozpočtu alternativní finanční prostředky v odpovídající výši. V opačném případě hrozí vážné výpadky v celém spektru sociálních služeb, od prevence až po péči a zdravotnictví, a to v situaci, kdy naopak v populaci roste jejich potřebnost. Vláda si podle zástupců a zástupkyň nevládních neziskových organizací potřebuje udělat kvalitní dopadovou analýzu a měla by si být vědoma rizik, která v případě výpadku sociálních a dalších služeb státu reálně hrozí.

Setkání s předsedou vlády Petrem Fialou a ministrem práce a sociálních věcí Marianem Jurečkou se zúčastnili zástupci a zástupkyně iniciativy Za bydlení, Charity Česká republika, Platformy pro sociální bydlení, Člověka v tísni, Fokusu Praha, Asociace komunitních služeb, Migračního konsorcia a Asociace organizací v oblasti vězeňství. Tyto a další nevládní neziskové organizace a jejich zastřešující asociace konzistentně varují před možnými negativními dopady u veřejně prospěšných služeb v důsledku zvýšení míry spolufinancování

EU fondů, které mají zajistit realizátoři, včetně nevládních neziskových organizací¹. Zástupci a zástupkyně neziskových organizací na jednání s předsedou vlády a ministrem práce a sociálních věcí ocenili, že vláda nakonec neodsouhlasila výrazné navýšení míry spolufinancování u NNO, které v návaznosti na konsolidační rozpočtový balíček původně navrhoval ministr financí. Poukázali ale na to, že i 5% spolufinancování je absolutní hrana únosnosti a je nutné, aby MPSV mohlo některé výzvy, například ty určené na prevenci, vypisovat s 0% spoluúčastí. Již průzkum realizovaný MPSV v roce 2019 například ukázal, že spolufinancování ve výši 5 % snižuje možnosti realizace některých projektů, které cílí na potřeby obyvatel České republiky v oblasti včasné pomoci. To má výrazný dopad na absorpční kapacitu pomáhajících organizací. Ministr Jurečka přislíbil, že u vybraných výzev je připraven jednat s vládou o 0% spolufinancování u příjemců, kteří nejsou obce nebo příspěvkové organizace.

Opět se bohužel nepovedlo najít konkrétní řešení výpadku 270 mil. euro ve financování sociálních služeb v důsledku problematického přesunu 10 % alokace z Evropského sociálního fondu do Fondu soudržnosti ve prospěch infrastrukturních fondů za minulé vlády. Vláda ČR mohla původní přesun udělat pouze díky příslibu zpětného převedení prostředků v případě zhoršení socioekonomické situace a propadu v oblastech zaměstnanosti, sociálního začleňování a vzdělávání, což bylo zaneseno i do Dohody o partnerství s Evropskou komisí. Předseda vlády sice uznal legitimitu požadavku zpětného převodu financí, vzhledem k již vypsaným výzvám a zasmluvnění prostředků v rámci Operačního programu Doprava však zůstává ke zpětnému převodu eurodotací skeptický.

Zástupci a zástupkyně nestátních neziskových organizací na přítomné představitele vlády apelovali, aby se případně pokusili najít prostředky v odpovídající výši jinde. Z jejich pohledu je nevyhnutné, aby si vláda vyhodnotila hrozící rizika v důsledku výpadku sociálních služeb, včetně těch zaměřených na prevenci. Jak totiž ukazují data z vybraného spektra sociálních služeb, od oblastí řešení a prevence bytové nouze, přes péči o ohrožené děti, dluhovou problematiku, duševní onemocnění, integraci cizinců, po oblast vězeňství a prevenci kriminality, neřešení problému je vždy nakonec dražší, než včasná prevence, a to jak pro veřejné rozpočty, tak z hlediska celospolečenských nákladů.

„Alokace v ESF+ stále chybí. V zásobníku visí projekty, které by pomohly v souladu s národními strategiemi mnoha lidem. V době, kdy čelíme socio-ekonomické krizi se mnoho rodin i jednotlivců dostává do složité situace, kterou nezvládají sami řešit. Nejedná se jen o ty, kteří dříve čelili chudobě a vyloučení. Dnes se jedná i o ty, kteří dříve žádnou pomoc nepotřebovali. Rodiny neúplné i úplné, děti a mládež, senioři, osoby se zdravotním postižením, lidé chudí a zadlužení, nebo v ohrožení, že přijdou o bydlení, se nebudou mít na koho obrátit. Pokud naše vláda zanedbá prevenci, budoucí pomoc lidem, kteří se propadnou na dno, bude naši republiku stát mnohonásobně více,“ říká Iva Kuchyňková z Charity ČR a iniciativy Za bydlení.

¹ Viz společná tisková zpráva a otevřený dopis nevládních neziskových organizací z 27. června 2023: <https://glopolis.org/koordinace-neziskoveho-sektoru-neon/otevreny-dopis-nevladnich-neziskovych-organizaci-ministru-financi-zbynku-stanjurovi-k-navrhu-pravidla-spolufinancovani-eu-fondu/>

„Podpora lidí po výkonu trestu v získání práce, řešení dluhů, závislostí a dalších problémů zásadním způsobem přispívá k jejich úspěšnému návratu do společnosti a výrazně snižuje míru recidivy. Výpadek těchto služeb by měl velké dopady nejen na státní rozpočet, ale na celou společnost,“ přibližuje dopady na oblast vězeňství Jana Smiggels Kavková, předsedkyně Asociace organizací v oblasti vězeňství.

„Je potřeba počítat s průběžným nárůstem lidí a rodin zasažených duševním onemocněním. Od roku 2017 se, dle statistik Národního ústavu duševního zdraví a Světové zdravotnické organizace, zvýšil výskyt těchto onemocnění až o 26 %. Dotace ESF+ v ČR pomohly s rozvojem sítě Center duševního zdraví, která je v souladu s Národním akčním plánem pro duševní zdraví pro období 2020-2030 vybudovaná z jedné třetiny, více než 70 % sítě v ČR chybí a bez příspěví ESF+ ji nevybudujeme,“ sděluje Jan Sobotka, výkonný ředitel Fokusu Praha a člen představenstva Asociace komunitních služeb, zastupující 48 organizací v oblasti duševního zdraví.

Ředitelka Platformy pro sociální bydlení k významu prostředků z Evropských sociálních fondů říká: *„Polovina osob v bytové nouzi v Česku žije ve 20 obcích s rozšířenou působností. Ročně zde získá bydlení maximálně 1400 domácností bez domova, polovina z nich je přestěhována díky prostředkům z Evropských sociálních fondů. Tyto fondy navíc sehrávají klíčovou roli v rychlém rozvoji, inovacích a v samotném zavádění fungujících přístupů a nástrojů prevence a řešení bytové nouze jako jsou sociální nájemní agentury, bydlení s garancemi, Housing first, Housing led aj.“*

Jednání mimo jiné poukázalo na potřebu řešit udržitelnost financování sociálních služeb v ČR, které se v současné době opírá převážně o evropské fondy, což není systémové, udržitelné ani předvídatelné. *„V situaci vícezdrojového financování sociálních služeb jsou Evropské fondy důležitou součástí tohoto systému. Aktuálně chybí na prevenci téměř dvě třetiny prostředků v porovnání s minulým obdobím. V minulosti bylo financování preventivních služeb nasměrováno do ESF+. Aktuálně není možné chybějící finanční prostředky nahradit běžným rozpočtem pro financování sociálního sektoru. Situace je opravdu vážná,“* říká Lukáš Curylo, ředitel Charity Česká republika.

Další jednání nad jednotlivými otevřenými tématy bylo ze strany ministra práce a sociálních věcí přislíbeno na listopad 2023.

Kontaktní osoby:

Iniciativa Za bydlení (Charita ČR) – Iva Kuchyňková, iva.kuchynkova@charita.cz; 603 280 738
Platforma pro sociální bydlení – Barbora Bírová, barbora.birova@socialnibydeni.org; 728 428 534

Charita Česká republika - Lukáš Curylo, lukas.curylo@charita.cz; 731 616 564

Člověk v tísní – Jan Kamenický, jan.kamenicky@clovekvtsni.cz; 777 787 912

Fokus Praha – Jan Sobotka, sobotka.jan@fokus-praha.cz; 774 701 106

Konsorciem nevládních organizací pracujících s migranty v ČR – Andrea Krchová, krchova@migracnikonsorciem.cz; 777 231 668

Asociace organizací v oblasti vězeňství – Jana Smiggels Kavková, kavkova@aovv.cz, 608553825